

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacræ Theologiæ Professoris, Et sanctæ Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtvtibvs,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatvs De Conscientia, De Peccatis, De Legibvs, De Fide, Spe,
Et Charitate

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

1 Quid sit scrupulus, an co[n]tra illu[m] quis agere possit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](#)

alterius obediencia obueniens graue sit, & certum. At superiori
facit nullum obueniam ex eius obediencia omissione.

18 Quinta dubitatio est: an si praeceptum superioris sit tibi
nunquam moxsum, & durum, & dubium, an possit imponere, te-
nacis illo?

Videbis teneri, quia onus, & molestia illa non est aliena à
praecepto, sed idem cum re praecepta, & ab illa indistinctum.
Ego cum in casu dubio obediens debet (superiori ob possessione),
quam habet praecependi, obligatus es in praesenti obediens,
cum nulla esset certa regulam obediendi in casu dubio. Et confi-
mo, idcirco quando dannum graue tibi, vel alteri obuenient ex obe-
diencia excusari obediens in casu dubio, quia possides res illas, in
quibus damnum pati debetas, & postea certa non debet amittit
ob seruandam superioris dubium: at in praesenti tibi non fuerit
possessio vila, cum non sit a cieuius distincti ab ipso etiam praecepto,
quod possidit. Ergo.

Verum (ut hoc sit fari probabile) acquiescere poteris com-
muni sententiae te excusari obediens. Quia non videtur con-
fouum te onus graue certò subire, de quo dubitas, an tibi pos-
sit imponi: iugum enim Christi suave est, & onus eius leue.
Non videtur autem ita esse, si te dubitare de potestate
principientis obligaret in angustias conicis ob seruandam eius
possessionem dubiam. Et ex hac ratione solvitur contrarium fun-
damentum. Non enim possit in re dubia seruanda est cum
grauis onus, & molestia, & ita teneri relatis Medina, Aragon, Lo-
pez, Sayo, Soro, Vega, Rodriques, Salas tr. & 8. dispe. vni. sct. 17. n.
15. Thom. Sanchez lib. 6. in Decal. c. 3. n. 23. Villalob. tract. de
cim. diff. 16. n. 2.

PVNCTVM XIV.

An milites dubitantes de iustitia belli possint, &
debeant Principi obediens.

- 1 Subditus milites obligati sunt obediens, secus alienigena, ex
communi sententia.
- 2 Nullus miles tenetur militare dubius de iustitia belli,
quoniam examen primitur.
- 3 Si subditus non habet aliquam rationem dubitandi, debet
dubium depone. & militare.
- 4 Proponuntur quadam obieciones, & fit illis satis.

1 A ppono hanc questionem, ut clarissim innescant que di-
ximus dis. 2. p. 8. hucus tractatus.
Communis sententia huic questioni responder subditos
posse, ob gratiamque esse obediens, secus vero alienigenas, quia in
subditis adeo sufficiens ratio deponebatur dubium conscientiam,
scilicet praeceptum superioris, quæ ratio non adeo in militari
bus alienigenis, & consequenter milites non subditos tenentur
investigare iustitiam belli, atnequam se dedissent, secus vero
subditos: ita tenet exp. isè Abbas cap. scut. 1.3. de iure. n. 1.6.
& ibi Bellamera 7.6. Alexand. de Nevo 9.8. Nauarr. sum. cap.
15. n. 15. Molina. 1.1. de inf. dispe. 1.13. circa finem. Valent. 1.2. dispe.
3.9. 16. punct. 2.8. si autem mil. 1. Azor. tom. 1. infit. moral. lib. 2.
c. 19. 1.9. & piures alii, quos referunt, & sequitur Th. Sanchez. lib. 6.
in Dical. c. 3. n. 15.

2 Verum in hac re existimo primò, tam subditos, quam
non subditos, si dubium habeant fundatum de iustitia belli,
non teneri, immo nec posse militare, quoniam examen, quan-
tum commode possit primitur. Moneor tum ob rationes
superioris dictas, quæ in praesenti casu, rite grauiores militant.
Tunc & præcipue, quia quando certum est ex tua obediencia
damnum tibi, vel alteri graue esse secundum, non teneris su-
periori obtemperare, si dubitas, an legitimè præcipiat, ut pun-
to præced. dub. 4. diximus. Sed ex bello grauissima tibi, & aliis
damna debent obuenire, non igitur debet obediens, si dubitas,
an Princeps legitimè præcipiat. Et confirmo, si subditos ratio-
nabiliter dubitantes de iustitia belli nullum diligenteriam pre-
mitur tenentur, sed possunt audito præcepto superioris statim
acquiescere, fane Turce. & Saraceni, leuentes Principes suos
in bello contra Christianos, a peccato, & iustitia excusarentur,
& catolicos martyrum & milites crucifigentes Christum, quod
nullo modo est dicendum, & in hac coniunctione credo neminem
diffidit posse.

3 Secundo existimo, quoties subditus non se offert aliqua
gravis, & bona fundata ratio dubitandi de iustitia belli, te-
netur dubium, rite grauissimum, & mane depone, & justitiam
belli presumere, & militare. Et in hoc senti dixi D August.
cap. p. 1. in parv. 1.3. quæst. 1. in fin. vitrum iustum bellare pos-
si lib. Rego etiam acutilego, si quod tibi iubetur, vel non est
comita Dei præceptum, vel verius sit, certum non est. Quia
dum certus non est subditus contrarii diuino præcepto, præ-
cepsum superioris, presumere debet illi est conformis. Et
in hac materia belli est res clarius, cum enim grauissima sit,
tunc est præsumendum abesse sufficiens examine iustitia
intendit: quæ iustitia, est si non appareat milites, præsum-
enda est. Alius tenerentur Principes rationes bellandi om-

nibus manifestare, quod est grauissimum inconveniens.

Hac ratio (meo iudicio) probat non solum subditum, sed
etiam non subditum bellare posse, quoties non se illi offere
gravis aliqua ratio dubitandi de iustitia belli. Et ita in hac
re nullam esse distinctionem de multis subditis, & non sub-
ditis, diximus ille puncto 8. n. 4. est valde probable, cum Valq.
1.2. q. 19. dispe. 6. cap. 9. a. n. 5. Salas quæst. 21. tract. 8. dispe.
vni. sct. 1.7. num. 17.2. Suarez de charri. dispe. 1.3. de bello, sct. 6.
num. 12. & Nauarr. ib. 2. de restit. cap. 3. part. 2. dub. 12. a. n. 260.
Et inutile probat nullam esse posse distinctionem. Nam vel
terque miles tam subditus, quam non subditus habet ratio-
nes dubitandi de iustitia bene fundatas, vel non habet? Si
primum dicas, nullus potest abesse examine factu obediens,
quia spoliare alios bonis fortuna, honoris, & vite, ob feru-
andum ius superioris dubium, iniustitia maxima esse videretur. Si
secundum dicas, cauilibet licet rationem minus fundatam, seu
scrupulam, depone, & contra illum operari, & confirmo in
sententia Caietan. 2. 2. q. 16.9. art. 2. circa solut. ad 4. dub. 2. quem
sequitur Thomas Sanchez lib. 6. in Decal. cap. 3. n. 17. ut subdit
dubium depont, & militare possint, non indigent præcepto ex-
presso superioris, sed sufficit velle superiori, ut omnes mili-
tes necessarij belli se adtribuant. Ex sola enim hac voluntate
(quæ vocat Sanchez. tacitum præceptum) possunt subditus du-
bium depone, & militare. Sed hac voluntate non arcta subditos
ite bellum, cum quilibet possit abesse peccato illius exercitu-
mentum omittere. Ergo si subditus est efficax ratio deponendi du-
bium, etiam efficax erit non subditus.

4 Obieciones primo ergo quilibet miles poterit iam vni parti
se adscribere, iam alteri, si p. a. sumere potest, quem alicet Principem
Prælaticem iuste prælati.

Respondeo hoc intelligi non posse de multis subditis: ij
enim in aduersam partem inclinare non posse ob crimen laesa
maestria, & inobedientia. Solum ergo de multis subditis virtute
pati prælati alienigenis potest esse dubium. Et tunc distinguendu-
m est, aut bellum est aggressivum, aut defensivum. Si aggressivum
sit, efficiencias rationes, & fecit convincentes debent milites
habere, vt se possint ei pati adscribere. Quia stat pro contraria
parte possit, & in dubio non debet ipsolati, secus vero dicendum
quando bellum est solum defensivum.

Obieciones secundum. Nominis possessione suffragari, cum
Princeps eo ipso, quod bellum indicet, priuat alterum Princepem
iure possidendi, & ad executionem sententie a se prolatæ procedit
bello.

Respondeo sententiam, & iudicium unius Principis, alteri
non subiecto prædicante non posse, neque tale iudicium dicendum
est propter propriam sententiam, cum sit contra inauditam pat-
tem, & quæ non tenetur coram ipso comparare. Ex quo sit ex vi
illius non tolli possident possessionem, vt lat. us illo puncto 7.
super. dispe. dictum est, & docet Salas tom. 1. tract. 8. dispe. vni. sct.
13. & 26. circa finem.

Pro pioneri intelligentia huius disputationis de dubia con-
scientia, inquiri posset an dubium iuri, vel facti sufficiat in materia
irregularitatis, vt quis irregularis censetur. Sed quia haec dubitatio
in materia irregularitatis sibi vindicat proprium locum, ibi
discutendam remitto.

DISPUTATIO IV.

De Conscientia scrupulosa.

PVNCTVM I.

Quid sit scrupulus, & an contra illum quis
agere possit.

- 1 Definitur scrupulus.
- 2 Contra scrupulum agere licitum, & laudabile est.
- 3 Proponuntur quadam obieciones. Fit illis satis.

1 Missis variis sententias dicendum est
cum communis, scrupulum esse leuem sup-
positionem, seu existimationem ex leibus ra-
tionibus ortam, qua quis inducit ad cre-
dendum, vel dubitandum esse peccatum, quod
revera non est. ita Valq. 1.2. q. 19. dispe. 6.2.
n. 8. Salas quæst. 21. tract. 8. dispe. vni. sct. 19. n. 291. Valent.
dispe. 2. quæst. 14. punct. 4. in fin. Anton. Perez cer. am. 10. scholast.
n. 40. Ioan. Sanchez. dispe. 41. num. 1. Thom. Sanchez. lib. 1. in Decal. g.
cap. 9. num. 2. & lib. 2. de matrim. dispe. 41. num. 2. & alij ab eisdem
relati.

2 Agere contra scrupulum non solum licitum, sed laudabile
esse est fieri omnium sententia, vt constat ex Doctoribus

nuper telatis, & ex Nauar. sum. pralud. 9. n. 9. & cap. 27. num. 28. 3. & cap. si quis antem de penit. diff. 7. n. 6. 4. Thom. Sanch. in Decal. lib. 1. cap. 10. num. 80. Ioan. Sanch. diffus. 41. à n. 7. Ratio, quia scrupulus non tollit iudicium certum, vel probabile de honestate actus, saltem per principia extrinseca, seu ex autoritate aliorum; licet illud iudicium sufficiat aliquo modo, & quasi deus tenebris obvobulet. Alijs si tolleret iudicium, iam non esset scrupulus, sed dubium. Stante ergo iudicio certo, vel probabile de honestate actus, clarum est stare firmam regulam honestatis operationis. Ergo potest se illi scrupulus conformare. Quid autem hoc sit laudabile, ex eo concurrit, quia oportet huiusmodi dubitationes, & formidines, ut pote frivolas, & sine ratione fabertas fedare: nullum autem efficacius remedium inueniri potest, quam si illis scrupulosis non acquiescar. Ergo. Addc. non solum licitum, & laudabile esse, sed aliquando obligatorium, agere contra scrupulum, videlicet, si ex anxietate scrupulorum graue dampnum salutis scrupulos patueretur, aut se officio proprio praestando iniuriam redderet, aut à communione, vel confessione, aut alijs actione sub precepto obligante retraheretur, ita Sayrus in clavis regia, lib. 1. cap. 14. Valenti. suprà. Salas. n. 298. Thom. Sanch. n. 83. Ioan. Sanch. n. 7. in fin. Moncel. 1. 2. diff. 19. q. 6. n. 255.

Ex hac doctrina constat necessarium non esse deponere scrupulum, ut recta sit operatio: cum enim scrupulus (ut dictum est) non constituit dubium formaliter, neque collat assensum oppositorum patris, nihil obstat recte operationis: & ita traduct Nauar. Valsquez, Valent. vterque Sanchez & alij suprà.

3. Sed objecies primò, cap. per tuas, de simon. vbi quidam ordinatus ab Episcopo, qui dicebatur Simoniacus, permittebat in suscepione ordine ministrare: non tamets ab codem vetitus promoueri, nisi deponer errorem, qui error ex conscientia nimis scrupulosa ortum habuit, ut ibidem dicitur. Ergo facere contra scrupulum, illi non deposito, non licet.

Respondeo sic ordinatum non habuisse scrupulum, sed errorem, eti alius error ex conscientia scrupulosa ortum habuerit. Age autem contra conscientiam erroneam, errore non deposito, malum est, quia tollit iudicium certum, vel probabile de honestate actus, ut in 1. disp. huius tract. diximus. Non tamen est malum agere contra scrupulum, illo non deposito, quia scrupulus, cum non sit iudicium, sed quadam leuis suspicio, & formido, non tollit assensum. Ut autem scrupuli non veniant in errorem, debemus illis in principio obstatere.

Objicio secundò cap. inquisitione, de sentent. excom. vbi coniux dubitans de matrimonij valore, si ex leui, & temeraria credulitate dubitas, dicitur debere conscientiam hanc leuem, & temerariam explodere, ut licet posse non solum reddere, sed exigere debitum. Ergo iam scrupulus ad recte operandum est deponendum.

Respondeo primò cum gloss. ibid., deberi huiusmodi conscientiam leui, & temeraria credulitate dubitans contentum in ilam: non enim iustum est illi acquiescere. At non est necessarium illam explodere quod sentim, id est, ilam non sentire: vix enim possibile est agitatum scrupulus, illos ita à se explodere, ut colum vacuacionem non sentiat.

P V N C T V M II.

Quae remedia scrupulosis sint adhibenda.

1. Oportet scrupulum cognoscere, & quomodo cognoscendus sit.
2. Si scrupulus sit in rebus efficiendis, non debet scrupulosus in curium examinatione detiniri.
3. Si de rebus prateritis, non debet causam facere, nisi res clara sit.
4. Non debent confessiones repeti ab scrupuloso.
5. Nec illorum dubia Confessarii semper audire.
6. Eorum dubitationes in maiorem partem interpretande sunt.
7. Alia remedia videri possunt apud Doctores.

1. V T remedia scrupulosis adhibeamus, curandum est, ut scupulosis esse cognoscant. Ut autem sic ieiros se cognoscere possint, non suo iudicio, sed iudicio Confessoris, vel alterius viri doctri, cui suam conscientiam sapient declarant, stat debent. Confessarius vel vir deus cognoscit aliquem scrupulis vexati, si deprehendat sapient illum sine fundamento firmo existimat esse peccatum, quod te vero non est, ut notari ferè omnes Doctores suprà relati. Item scrupuli possunt esse in una materia tantum, vel in pluribus; sed de omnibus est idem dicendum, ut ex sequentibus constabit.

2. Si scrupuli sint de rebus efficiendis, eo quod scrupulos fulpicantur le illa efficiendo peccata mortaliter, debet Confessarius scrupuloso monere, ne se in eorum examinatione detinant, sed si primo aspectu, ut illicita non cognoscunt certò, & sine formidine, credant licita esse, ita Valsquez diff. 6. 7. cap. 2. ad finem. Azor. lib. 1. cap. 10. q. 7. Salas conclus. 3. Thom. Sanch. c. 10. n. 82. qui optimè addit cum Valsquez, aliquando posse aliquem ita scrupulis vexari, ut consuli possit, ne quid ut mortale reputet, quin iureiterando possit affirmare ita esse. Ratio est, quia scrupulosis capax non est examinationi rationes, cum leues, & frivole, ut grauissime illi offerantur, & quanto intensius & accuratius examinationi incumbit, tanto magis deusilissimis tenebris obvobulet, ut experientia docet. Quod si aliquando contingat hunc scrupulorum aliquid illicitum efficerre, non illi est culpe tribendum, cum ex recta intentione ob vitanda grauissima inconveniens processerit, nullo modo facturus, si existimaret ibi aliquod malum adeste, ita ex Caetan. Cordub. & communis noratur Villalob. tom. 1. sum. tract. 1. diff. 2. 6. vers. y note se mucho.

3. Si vero scrupuli sint, ut sapient esse solet de rebus praeteritis, an scilicet conscientis in aliquam cogitationem turpem blasphemie, desperationis, vel quid simile: tunc eadem regula seruanda est, ut nisi certò, & absque investigatione tibi conster conscientie, reputare potes non præbuisse confessum ita Thom. Sanch. suprà. Azor. lib. 1. cap. 20. quest. 7. Peccata enim mortalia se ita manifesta sunt, ut primo aspectu, præcipue à timoratu, cognosci possint.

4. Quod si non de peccatis scrupuli sint, sed de obligatione inde conformati, an scilicet conscientis facta fuerint legitime, hoc est, de omnibus peccatis, vel cum sufficiente examine, & dolore: nullo modo Sacerdos permitat, repetere confessiones, quando constat mediocrem diligentem in confessione facta adhibitam esse. Quia probabilitate, immo mortaliter certò præsumere debet præceptio confessionis scrupulorum satisfactio. Alijs si confessionem permitteat reperi, & scrupulos in infinitum augebit, & facta vna confessione, de eadem ipsa vehementer scrupulo agitabitur, an fuetit cum vero dolore, sufficiente examine, &c. Quapropter bene dixit Eman. San. verbo dubium, num. 5. edit. Compil. & Rom. scrupulorum non teneri sateti, nisi quis potest iurare, & fuisse peccata mortalia, & se nunquam illa fuisse confessum: cui doctrina consentit Thom. Sanchez suprà num. 8. 5. Ioan. Sanchez alij relatis diff. 4. num. 18. & 20. fine.

5. Aducent Azor. suprà q. 7. Thom. Sanch. num. 83. Ioan. Sanch. n. 29, non debere Confessarium frequenter, & in plurimum dubitationes scrupuloso admittere, sed illum repellere etiam verbis asperis, ut Christus Matth. 8. discipulis timenibus naufragium dixit, Quid timidi estis modica fidei? id est, modice fiducia, sive confidens; alias nunquam fons scrupulorum extingueretur.

6. Tandem dicant, & bene supradicti Doctores, specialiter Azor. & Sanchez, debere Confessarium dubitationes scrupulosi hominis semper in maiorem partem interpretari. Tunc quia dubii in maiorem partem interpretanda sunt, ex text. in c. 1. 2. 3. de reg. iur. Tunc & præcipue quia ipse scrupulus, & formido graviter omnia representat, quād in se sunt, facitque trepidationem, vbi nulla est occasio trepidationis, vel timoris.

7. Alia remedii vident possunt contra scrupulos in Laurent. Iustinian. de disciplina Christiana relig. c. 12. Gerlon. p. 2. Israel. de preparat. ad Missam. confid. 3. Sylvest. verbo scrupul. Villalobos tom. 1. sum. tract. 1. diff. 1. 7. Rodrig. tom. 3. q. 99. regul. q. 6. art. 3. per rotam. Salas 1. 2. tract. 7. de conscientia, diff. 1. 2. 9. circa finem, & alij ab eisdem relatis.

TRACT.